

ایا اقدامات مسلحانه سعودی علیه کشور همسایه ان - جمهوری یمن مشروع است ؟

عبدالاحمد (فیض)

یمن کشور عربی که در جنوب غرب اسیا موقعیت داشته و از سمت جنوب با عربستان سعودی دارای مرز مشترک میباشد ، همسایه قدرتمندی که از دید اقتصادی (منابع غنی نفتی) و توانمندی های نظامی ضمن اینکه مدعی میزبانی جهان اسلام است، رول بسزایی را در زدوبندهای سیاسی و معادلات قدرت در خاورمیانه ایفاء داشته است .

جمهوری یمن بیش از (۲۳) میلیون نفوس را بخود جاء داده که (۶۰) درصد انها را مسلمانان سنی و در حدود (۴۰) فیصد اهالی ان کشور را مسلمانان پیرو مذهب شیعه تشکیل میدهد . این کشور در سال (۱۹۶۲) میلادی بدو قسمت شمالی و جنوبی (یمن دموکراتیک) تجزیه گردید.

و الی سالهای آغازین دهه نود سده گذشته، بمثابه دو کشور مستقل در کنار هم زیست، اما بعد از ختم جنگ سرد و تضعیف اتحاد شوروی بحیث یکی از بزرگترین طرفهای عصر جنگ سرد که از یمن دموکراتیک حمایت گسترده مینمود، این دو کشور در سال (۱۹۹۰)

میلادی باهم متحد گردید و کشور واحد یمن اعلام موجودیت نمود.

بعد از ایجاد یمن واحد، این کشور و نظام های سیاسی ان اماج بحرانات عظیمی سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی قرار گرفته و باعث گردید تا کشور یمن به کانون مداخلات قدرتهای ذیمنافع منطقه مبدل گردد .

جوی سیاسی حاکم در کشور یمن بیش از همه از سیاستگذارها و ستراتیژی ریاض متأثر است، رهبران و چهره های سیاسی مطرح در صحنه سیاسی یمن از میان مسلمانان سنی ان کشور و با حمایت بیدریغ سعودی به تاج و تخت یمن دست یافته که هیچگاهی حمایت قاطبه ای مردم یمن را که مذاهب، رسوم و تنوع فرهنگی انها را از هم متمایز میسازد، برخوردار نبوده است.

اتباع شیعه یمن که خویشرا باشندگان درجه دوم ان کشور تلقی مینابند و مدعی هستند که حقوق مساوی شهروندی با سنیان را ندارند، نخستین بار در سال ۲۰۰۴ میلادی جنبشی را بنام شیعیان حوثی در مخالفت با نظام سیاسی حاکم در یمن راه اندازی نموده و تحت شعار تساوی حقوق و اشتراک در ساختارهای قدرت سیاسی ان کشور، وارد معرکه قدرت شدند. این جنبش در سالهای اخیر در جنب حضور فعال گروه های مخالف سیاسی و نظامی دولت یمن چون شبکه القاعده، به بزرگترین نیروی ضد حاکمیت یمن مبدل گردیده و اخیراً موفق گردیدند با یک تهاجم گسترده مسلحانه، مرز دفاعی دولت حاکم را درهم شکسته و صنعا پایخت را اشغال و اعلام حکومت موقت نمایند.

بعد از اشغال پایتخت توسط شورشیان حوثی، ریس جمهور عبد رمنصور هادی که خود را رهبر مشروع می خواند، یمن را ترک و به ریاض پناه میبرد. حوثی ها که صنعا را در اختیار دارند کنون به پیشروی خویش در نبرد علیه نظامیان سنی مدافع دولت، به صوب جنوب و نوار مرزی با سعودی ادامه میدهند.

پیروزی های چشمگیر حوثیها در سقوط رژیم حاکم که حمایت های گسترده ریاض را با خود دارد، خشم سلطان سعودی را موجب گردید و ان کشور شامگاه (۲۸) مارچ ۲۰۱۵م حریم فضایی یمن را نقض و با یک تهاجم گسترده هوای، ارامیش نسبی صنعا را شکست و مواضع مهم شورشیان حوثی، نقاط مهم سوق الجیشی و کاخ ریاست جمهوری یمن را با پرتاب بمبهای دارای قدرت تخریبی بزرگ هدف قرار داده و نیات خود را در قبال تحولات کشور همسایه زیر پوشش دفاع از دولت مشروع یمن به نمایش گذاشت.

حمله مسلحانه سعودی علیه یمن که در قالب یک ایتلاف بین المللی به اشتراک کویت، قطر، امارات متحده عرب، مصر، پاکستان، سودان، اردون، بحرین، مراکش و به حمایت ایالات متحده، بریتانیا و فرانسه در حال انجام است، به مخالفتهای شدید عراق، عمان، سوریه، ایران، فدراسیون روسیه و جمهوری خلق چین مواجه گردیده و اتحادیه اروپا با اعلام موقف بیطرفی در تحولات یمن، مخالفت اتحادیه را از مداخله نظامی در قضیه یمن اعلام داشته است.

فلهذا بتاسی از گستره ای ابعاد حوادث اطراف یمن و مداخله نظامی ایتلاف عربی ضد تحولات جاری در ان کشور، بطور موجز به تتبعات و تبیین حقوقی اوضاع جاری در جمهوری یمن در پرتو حقوق بین المللی پرداخته و سعی خواهد شد تا مشروعیت و یا عدم مشروعیت اقدامات مسلحانه ایتلاف بین المللی بر رهبری سعودی را با ذکر دلایل حقوقی به شرح اتی وضاحت داد:

- رهبری ریاض که قیام و شورش مسلحانه شیعیان حوثی را محصول حضور و مداخلات ایران میخوانند، مدعی است که ایران به تحریک، تجهیز، تسلیح و ترغیب شورشیان ضد دولت یمن دست داشته و ازینرو حق خود میدانند که با استفاده از روش نامتعارف، حمله پیشگیرانه در برابر دشمن مشترک استفاده نماید، و جاهت حقوقی نداشته، زیرا هیچگونه خطر قریب الوقوع که منافع و امنیت ملی سعودی را از ناحیه گسترش قیام و پیشروی حوثی ها در مجموع قلمرو یمن تهدید نماید وجود ندارد و هکذا دانشمندان و اکثریت

حقوقدانان روابط بین المللی به این باورند که حملات پیشگیران در پراکتیک مناسبات دول و بخصوص در چند دهه اخیر همواره بمثابه ابزار تجاوز و اشغال کشورهای مستقل دیگر قرار گرفته است. لذا حملات پیشگیرانه به استناد فقره ۴ ماده دوم منشور ملل متحد نه یک اصل پذیرفته شده در حقوق بین المللی بلکه هرگونه اقدام مبنی بر استعمال زور و یا تهدید به زور علیه کشور غیر به بهانه حمله پیشگیرانه در برابر خطر احتمالی، فاقد مشروعیت پنداشته میشود.

- هرگاه حمله ائتلاف برهبری سعودی علیه یمن در قالب اصل دفاع مشروع مندرج در ماده (۵۱) منشور ملل متحد مورد بررسی قرار گیرد، هیچ کدام از شرایط دفاع مشروع در عملکرد آنها نسبت به بمباردمان یمن وجود ندارد زیرا نه سعودی و نه اعضای ائتلاف به شمول جمهوری یمن مورد تجاوز مسلحانه کدام طاقت خارجی قرار گرفته است، بنابراین اقدامات سعودی طبق اصول و هنجارهای حقوق بین المللی دفاع مشروع بوده نمیتواند.

- بمباردمان یمن بر بنیاد اصل دخالت بشردوستانه نیز موجه بوده نمیتوند زیرا در پرتو حقوق بین المللی، اصل مداخلات بشر دوستانه به هدف حفظ جان غیر نظامیان درست زمانی توجیه پذیر است که تضييع حقوق و ارزشهای بشری، قتل و کشتار غیر نظامیان چنان گسترده باشد که وجدان بشری را جریحدار سازد، مثلاً وضعیت مداخله بشردوستانه در ترابری خونبار و حوادث نسل کشی در روندای سال (۱۹۹۴) بوضوح محقق گردید.

- ابهامی وجود ندارد که شورشیان شیعه حوثی نماینده اکثریت مردم یمن نبوده، لذا اقیام مسلحانه و پیشروی این گروه که به سرگونی دولت منتخب منتهی گردید و گروه شورشی به تشکیل یک دولت موقت مبادرت ورزیده اند، نیز فاقد مشروعیت حقوقی بوده زیرا از هیچ دیدی نماینده اکثریت نبوده و اقدامات آنها، کسب قدرت از مجرای توسل بزور و کودتای نظامی در راستای سرنگونی یک نظام سیاسی مشروع تعریف میگردد.

بنابراین رئیس جمهور منصور صلاحیت حقوقی و سیاسی دارد که بخاطر دفع تجاوزات گروه های بغاوتگر و استقرار مجدد دولت قانونی از دوستان بین المللی خویش طالب مداخله نظامی گردد، اما مداخله نظامی که به دعوت دولت میزبان صورت میگیرد، بایست با تجویز شورای امنیت ملل متحد صورت گرفته و لزوماً بایست از میکانیزم های حقوقی لازم عبور نماید.

اظهارات سرمنشی بانکی مون مبنی بر ترغیب طرفین منازعه داخلی یمن به مذاکرات صلح و مخالفت این مقام بین المللی از مداخلات نظامی کشورهای غیر که به گسترش بحران یمن منتهی میگردد، گواه برانست که حمله هوای ائتلاف برهبری سعودی که به قصد سرکوب حوثی ها و ابقاء مجدد دولت منصور هادی درحال انجام است، بدون مشوره با شورای امنیت صورت گرفته است.

هکذا دو عضو دائم شورای امنیت یعنی فدراسیون روسیه و جمهوری خلق چین از مداخله نظامی در خاک یمن ابراز مخالفت نموده است، این مبیین این امر است که اراییه طرح مداخله نظامی در قلمرو یمن به دعوت دولت به اصطلاح مشروع آن کشور به شورای امنیت با رای منفی این دو عضو دائم غیر الزامی خواهد گردید.

معدالک سا زمان دیده بان حقوق بشر از میزان تلفات فزاینده و روبه گسترش غیر نظامیان در یمن که در نتیجه بمباردمان مرگبار نیروی هوای ائتلاف بین المللی ضد شورشیان یمن ، از آغاز حملات تاکنون حادث گردیده است ، ابراز نگرانی جدی داشته است.

بر اساس این گزارش تاکنون صدها غیر نظامی اعم از زنان و اطفال به قتل رسیده است که بدون تردید نگرانی های وسیع و رو به گسترش را در حوزه جنایات ضد بشری و جرایم جنگی وارد صحنه نموده و به مسوولیت عاملان این حملات در عرصع بین المللی خواهند افزود.

طبق اظهارات مقامات سعودی ، گزینه استفاده از نیروی زمینی به قصد یک جنگ تمام عیاریکه مشروعیت ان در هاله از ابهام قرار دارد ، بعید از امکان نبوده ، زیرا ارایش نیروهای نظامی ریاض در امتداد مرزهای بین المللی یمن مصداق روشن عزم مقامات سعودی به هدف یکسره کردن بحران جاری یمن انهم در محور اهداف راهبردی ریاض چیز بیش ازین بوده نمیتواند .

بنابراین شکل گیری و انکشافات اوضاع در جمهوری یمن بازتاب این حقیقت است ، که رویاروی های گسترده نظامی و عملیات وسیع زمینی در خاک یمن نه صرفاء موجب حل منطقی و عادلانه بحران ان کشور نخواهد شد ، بلکه زمینه ساز تعارض ، تقابل منافع قدرتهای خارجی ، ویرانی کامل خاک یمن و فاجعه بشری در ان کشور گردیده و به تشدید بحران در خاورمیانه بی ثبات خواهند افزود.